

**Programma van maatregelen bij Archeologienota :
Montessoristraat,
Hoboken (prov. Antwerpen)**

Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
Borgerhout, november 2018

Titel

Programma van maatregelen bij Archeologienota:
Montessoristraat, Hoboken,
(prov. Antwerpen)

Auteur

Robby Vervoort

Opdrachtgever

ROOILIJN architectuur bvba

Projectcode

2018J350

Plaats en datum van uitgave

Borgerhout, november 2018

Reeks

RVFSA-Rapport, 53

© Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Inhoud

1. Technische fiche/administratieve gegevens	3
2. Inleiding	6
3. Onderzoeksvragen.....	6
4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied	8
5. Programma van Maatregelen.....	8

1. Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site

Hoboken, Montessoristraat (18-HOB/MON-2018J350)

Ligging

Antwerpen, Hoboken

Montessoristraat 15

Kadastrale gegevens projectgebied

Antwerpen: 36ste Afdeling:

Hoboken: 1de Afdeling: Sectie B

Perceelnummers: 83N, 84C5

Bounding Box

X149547,5 Y208139,7

X149572,8 Y208123,0

X149594,3 Y208129,2

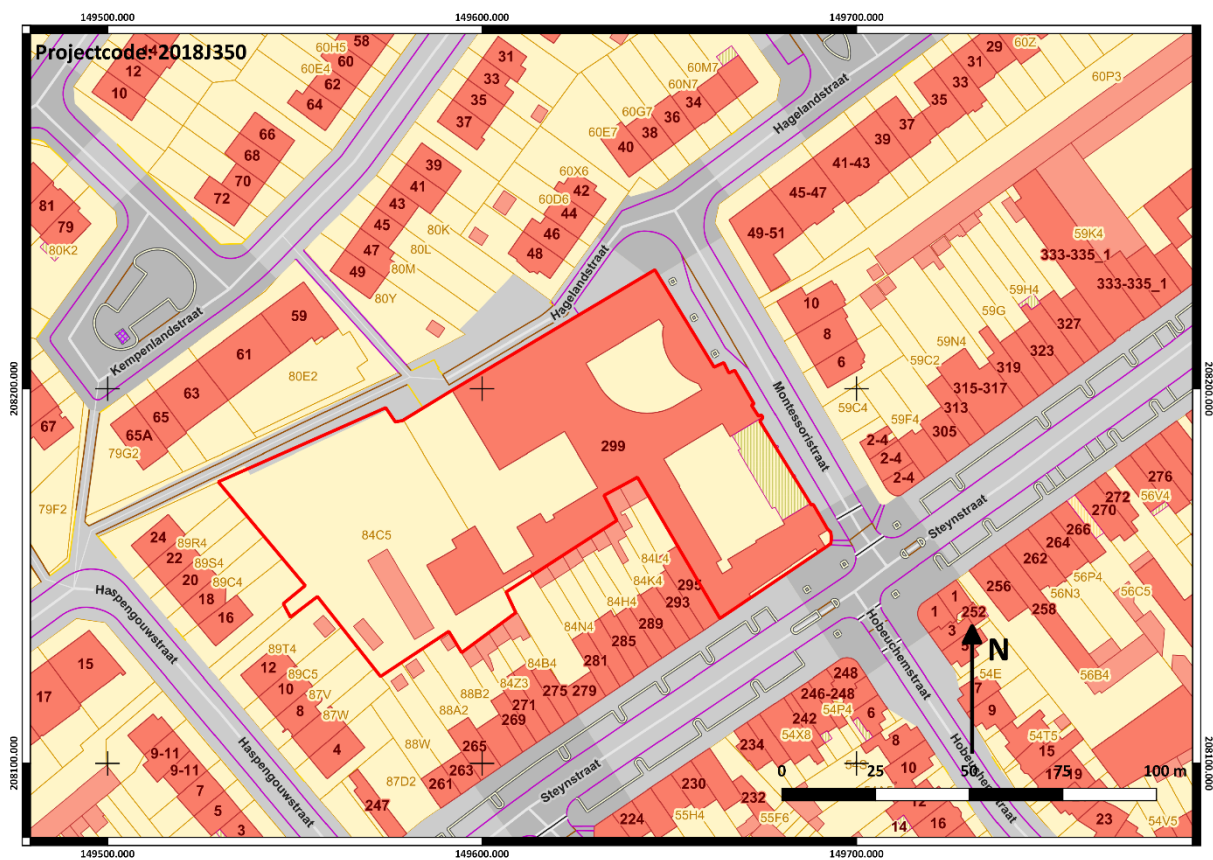
X149645,5 Y208169,6

X149663,5 Y208138,1

X149694,0 Y208159,4

X149646,3 Y208231,9

X149529,5 Y208174,9

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied¹

Onderzoek

Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek

Projectcode

2018J350

Opdrachtgever

ROOILIJN architectuur bvba

Contactpersoon opdrachtgever

Niels De Houwer (architect)

Uitvoerder

Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research & Consultancy.

Erkend archeoloog

Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126

¹ www.geo.onroenderfgoed.be

Nummer wettelijk depot

Niet van toepassing

Termijn

30 oktober - 18 november

Geplande ingreep

Uitbreiding stedelijke basisschool 'het Kompas': gedeeltelijke sloop bestaande bebouwing en verharding, optrekken nieuwbouw, heraanleg speelplaats.

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m² of meer en de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedragen, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen buiten een zone waarop lagere oppervlaktecriteria van toepassing zijn.

Randvoorwaarden

Een deel van het projectgebied is heden bebouwd en verhard en doet dienst als school en speelplaats.

Doelstelling

Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.

Vraagstelling

- Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?
- Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?

Thesaurus

Bureauonderzoek, controleboringen

2. Inleiding

Het plangebied is gelegen in Hoboken aan de Montessoristraat 15. Het projectgebied is heden gedeeltelijk bebouwd en doet dienst als school. Het doel van het uitgevoerde bureauonderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag in het kader van een stedenbouwkundige vergunning.

Het bureauonderzoek (projectcode 2018J350) werd uitgevoerd door een erkend archeoloog, conform de Code van Goede Praktijk. Tijdens dit bureauonderzoek is nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden en wat de impact is van de geplande werken. Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek werd vervolgens het hieronder geschreven programma van maatregelen opgesteld.

3. Onderzoeksvragen

- *Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?*

Het projectgebied bevond zich oorspronkelijk aan de rand van de Hobokens Polder. Deze overgangszone van natte naar droge gronden zal ongetwijfeld aantrekkelijk geweest zijn voor menselijke exploitatie in het verleden. Tot in de 19de eeuw bevond het projectgebied zich in een landelijke omgeving en deed dienst als akker en/of weiland. Echter is van dit oorspronkelijke landschap niets bewaard gebleven ten gevolge van de 19de en 20ste eeuwse ontwikkeling van het projectgebied en zijn omgeving. Heden bevindt het projectgebied zich binnen het sterk verstedelijkte Antwerpse district Hoboken en doet dienst als school met de nodige gebouwen en verhardingen.

Op basis van een booronderzoek en een locatiebezoek kan geconcludeerd worden dat het oostelijke deel van het projectgebied volledig is verlaagd en bebouwd en dientengevolge verstoord. Binnen het westelijke deel van het projectgebied is een dikke antropogene A-

horizont aanwezig. In de omgeving van het projectgebied staan op de bodemkaart plaggenbodems met een antropogene A-horizont van 60 centimeter aangegeven. De vastgestelde A-horizont van minstens 90 centimeter ontstond allicht door eeuwenlange bemesting en gebruik als akker in combinatie met mogelijk recentere ophogingen.

- *Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?*

Met uitzondering van een handgevormde scherf in associatie met een paalkuil dateren alle archeologische indicatoren in een straal van 2000 meter ten vroegste uit de middeleeuwen. De middeleeuwse locaties kunnen alle in verband met het minstens sinds de 12de eeuw nabijgelegen dorpscentrum van Hoboken worden gebracht. De overige op de CAI aanwezige locaties hebben betrekking op hoeves uit de nieuwe tijd die al dan niet als hoeve bleven bestaan of werden omgevormd als luthof voor de bewoners van de stad. Enkele werden louter met dit doel opgericht.

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?*

Op basis van de beschikbare bronnen kunnen we concluderen dat het projectgebied allicht geen cultuurhistorische resten bevat.

Het terrein had in oorsprong een hoog archeologisch potentieel gezien zijn landschappelijke ligging op de overgang naar de Hobokense Polder. Gezien de schaarste aan archeologische resten in de omgeving heeft het terrein bovendien een hoog potentieel aan kenniswinst. Echter dient het huidige potentieel door de aanwezige verstoringen binnen een groot deel van het terrein en de ligging binnen het sterk verstedelijkte district Hoboken, waardoor een ruimere context ontbreekt, sterk naar beneden gesteld te worden.

Het resterende archeologische potentieel zal bovendien binnen de huidige geplande werken niet kunnen worden gerealiseerd door de beperkte oppervlakte waarbinnen de mogelijk nog aanwezige resten bijkomend zullen worden verstoord.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

Op basis van de beschikbare plannen kan gesteld worden dat het eventueel aanwezige bodemarchief binnen een deel van het projectgebied (plusminus 450 m²) allicht volledig zal worden verstoord. Meer bepaald ter hoogte van de geplande wadi, ondergrondse put, een deel van de nieuwbouwwitbreiding en lokaal ter hoogte van de diepste nutsleidingen.

Het grootste deel van de werken heeft geen invloed op eventueel aanwezige resten aangezien ze worden uitgevoerd in een reeds verstoorde zone van het terrein enerzijds, of omdat de werken niet diep genoeg reiken om het archeologische niveau te bereiken.

- *Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?*

Op basis van het huidig beschikbare bronnenmateriaal kan besloten worden dat er voldoende informatie beschikbaar is om te kunnen concluderen dat het projectgebied een laag potentieel heeft op archeologische kenniswinst door de beperkte bijkomende geplande verstoringen en de reeds aanwezige verstoringen binnen het terrein.

Alhoewel niet kan worden besloten dat er zich geen archeologische resten binnen het projectgebied meer bevinden, worden geen bijkomende onderzoeken aanbevolen. De beperkte kans op het aantreffen van archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering weegt niet op tegen de benodigde inspanningen en kosten. De bijkomende verstoringen beperken zich in oppervlakte en een groot deel van de aanwezige context is reeds verstoord.

4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied

Het terrein had in oorsprong een hoog archeologisch potentieel gezien zijn landschappelijke ligging op de overgang naar de Hobokense Polder. Gezien de schaarste aan archeologische resten in de omgeving heeft het terrein bovendien een hoog potentieel aan kenniswinst. Echter dient het huidige potentieel door de aanwezige verstoringen binnen een groot deel van het terrein en de ligging binnen het sterk verstedelijkte district Hoboken, waardoor een ruimere context ontbreekt, sterk naar beneden gesteld te worden.

Het resterende archeologische potentieel zal bovendien binnen de huidige geplande werken niet kunnen worden gerealiseerd door de beperkte oppervlakte waarbinnen de mogelijk nog aanwezige resten bijkomend zullen worden verstoord.

De kans op het aantreffen van archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering weegt niet op tegen de benodigde inspanningen en kosten. Daarom raden we aan geen bijkomende onderzoeken uit te voeren in het kader van de geplande werken.

5. Programma van Maatregelen

Er werd een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uitgevoerd in combinatie met enkele controleboringen, dat aangeeft dat er geen bijkomende maatregelen meer nodig geacht worden in het

kader van de geplande werken. Al het vooronderzoek dat noodzakelijk is om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed werd uitgevoerd.

De impact van de geplande werkzaamheden werd getoetst aan de gekende reeds verstoorde en reeds onderzochte zones, de gekende geologische, bodemkundige en ecologische kenmerken en de gekende archeologische en historische waarden (zie verslag van resultaten van het vooronderzoek).

Belangrijk in de afweging van de noodzaak voor verder vooronderzoek zijn de huidige graad van verstoring, de beperkte oppervlakte van de bijkomende verstoringen, het ontbreken van een context en het beperkte potentieel tot kennisvermeerdering en de hieraan gekoppelde meerkost ten gevolge van bijkomend onderzoek.

Naar aanleiding hiervan zijn geen verdere maatregelen vereist. Daarom wordt geen programma van maatregelen opgemaakt. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering.

De afweging of verder vooronderzoek noodzakelijk is, gebeurt op volgende wijze:

Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- *de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven*

Hoewel niet kon aangetoond worden dat er zich geen archeologische resten in het projectgebied bevinden, kon wel voldoende worden aangetoond waaruit deze resten zouden kunnen bestaan en dat gezien de beperkte omvang van de bijkomende geplande verstoringen en het ontbreken van een ruimere context voor de eventueel aanwezige resten ten gevolge van reeds aanwezige verstoringen deze dientengevolge geen groot potentieel op kennisvermeerdering hebben.

- *een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen*

Gezien het ontbreken van mogelijke archeologische resten met een hoog potentieel aan kennisvermeerdering dienen geen verdere maatregelen genomen te worden.

- *een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken*

Er dient geen archeologische opgraving plaats te vinden in het projectgebied.

- *een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken*

Er dient geen plan van aanpak gemaakt te worden voor een eventueel behoud in situ.

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek kunnen we besluiten dat er voldoende informatie is gegenereerd om een te bekrachtigen archeologienota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.